

מפתח תשובות נכונות

שאלה	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
תשובה	(4)	(2)	(1)	(2)	(1)	(3)	(2)	(1)	(2)	(4)

שאלה	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
תשובה	(3)	(4)	(2)	(1)	(4)	(2)	(4)	(3)	(4)	(4)

שאלה	21	22	23
תשובה	(4)	(4)	(3)

הסברים

אנלוגיות (שאלות 1-6)

1. השאלה: חד עין : הבחין -

היחס: חד עין הוא מי שראיתו חדה ומסוגל להבחין היטב בפרטים.
א' היא תכונה שמאפשרת לבצע את פעולה ב' בקלות.

תשובה (1): רב רושם : התרשם. האם מי שהוא רב רושם מסוגל להתרשם בקלות? לא. **רב רושם** הוא מי שמרשים אחרים, לא מי שמתרשם בקלות - היחס הפוך.

תשובה (2): בן חורין : השתחרר. האם מי שהוא בן חורין מסוגל להשתחרר בקלות? לא. **בן חורין** הוא אדם חופשי, מי שהוא כבר חופשי, ולכן אינו צריך **להשתחרר** כלל.

תשובה (3): רך לבב : הפחיד. האם מי שהוא רך לבב מסוגל להפחיד בקלות? לא. **רך לבב** הוא אדם פחדן, מי שקל להפחיד אותו, לא מי שמפחיד אחרים.

תשובה (4): חם מזג : התרגז. האם מי שהוא חם מזג מסוגל להתרגז בקלות? כן. מי שהוא **חם מזג** נוטה **להתרגז** בקלות, בדיוק כפי שמי שהוא **חד עין** מסוגל **להבחין** בקלות.

תשובה (4).

2. השאלה: מעלת צלזיוס : מדחום -

היחס: מעלת צלזיוס היא יחידת מידה לטמפרטורה, ומדחום הוא מכשיר המודד טמפרטורה ביחידות אלו.
א' היא יחידת מידה ו-ב' הוא מכשיר המודד ביחידות אלו.

תשובה (1): משקל : מאזניים. האם משקל הוא יחידת מידה שמאזניים מודדים? לא. **משקל** הוא התכונה הנמדדת, לא יחידת המידה (יחידת המידה היא קילוגרם או גרם).

תשובה (2): סנטימטר : סרגל. האם סנטימטר הוא יחידת מידה שסרגל מודד? כן. **סנטימטר** הוא יחידת מידה לאורך, ו**סרגל** הוא מכשיר המודד אורך ביחידות אלו, בדיוק כפי שמעלת **צלזיוס** היא יחידת מידה ומדחום הוא המכשיר המודד בה.

תשובה (3): ליטר : בקבוק. האם ליטר הוא יחידת מידה שבקבוק מודד? לא. **ליטר** הוא יחידת מידה לנפח, אך **בקבוק** הוא כלי קיבול ולא מכשיר מדידה.

תשובה (4): שנייה : זמן. האם שנייה היא יחידת מידה שזמן מודד? לא. היחס הפוך - **שנייה** היא יחידת מידה לזמן, אך **זמן** אינו מכשיר מדידה (מכשיר המדידה הוא שעון).

תשובה (2).

3. השאלה: דיווח : הלשין -

היחס: דיווח הוא פעולה ניטרלית של מסירת מידע. הלשין הוא דיווח בעל אופי שלילי - מסירת מידע על משהו באופן בוגדני או מזיק. **א'** היא פעולה ניטרלית, ו-**ב'** היא אותה פעולה באופן שלילי או זדוני.

תשובה (1): תכנן : זמם. האם זמם הוא תכנון באופן שלילי? כן. **תכנן** הוא פעולה ניטרלית של הכנת תוכנית, ואילו **זמם** הוא תכנון בעל כוונה זדונית או מרושעת, בדיוק כפי שהלשין הוא **דיווח** בעל אופי שלילי.

תשובה (2): גינה : הוקיע. האם הוקיע הוא גינוי באופן שלילי? לא. שניהם שליליים במהותם - **גינה** הוא לבקר בחריפות, והוקיע הוא לחשוף לביקורת ציבורית. אין כאן יחס של ניטרלי מול שלילי.

תשובה (3): קלקל : חיבל. האם חיבל הוא קלקול באופן שלילי? לא בדיוק. **קלקל** יכול להיות גם לא מכון, וחיבל הוא נזק מכון, אך שניהם שליליים במהותם..

תשובה (4): הפריד : הכחיש. האם הכחיש הוא הפרכה באופן שלילי? לא. **הפריד** הוא לסתור טענה באמצעות ראיות, והכחיש הוא לטעון שמהו אינו נכון. אלו פעולות שונות, לא אותה פעולה באופנים שונים.

תשובה (1).

4. השאלה: קהה : אבן משחזת -

היחס: קהה הוא תואר המתאר סכין או כלי חיתוך שאיבד את חדותו. אבן משחזת היא כלי המשמש להשחזת סכינים ולהחזרת חדותם. **ב'** הוא כלי שמטרתו להפוך משהו להיפך מ-**א'**.

תשובה (1): כבד : מנוף : האם מנוף הוא כלי שמטרתו להפוך משהו להיפך מכבד? לא. **מנוף** מאפשר להרים דברים **כבדים**, אך אינו הופך אותם לקלים יותר - הוא מתמודד עם הבעיה, לא מתקן אותה.

תשובה (2): מאובק : מטלית. האם מטלית היא כלי שבאמצעותו הופכים משהו להיפך ממאובק? כן. משטח מאובק הוא מצב בעייתי, ומטלית היא כלי שבאמצעותו מנקים את האבק ומתקנים את המצב, בדיוק כפי שאבן משחזת מתקנת מצב של כלי קהה.

תשובה (3): ישר : פלס. האם פלס הוא כלי שמטרתו להפוך משהו לישר? לא. **פלס** הוא כלי מדידה שבדק האם משטח הוא **ישר**, לא הופך אותו להיפך מישר.

תשובה (4): גזום : מזמרה. האם מזמרה הוא כלי שמטרתו להפוך משהו להיפך מגזום? לא. היחס הפוך - **מזמרה** היא הכלי שבאמצעותו עושים **גזום**.

תשובה (2).

5. השאלה: אבד עליו הכלח : רלוונטיות -

היחס: "אבד עליו הכלח" הוא ביטוי שמשמעותו שמהו איבד את הרלוונטיות שלו, נעשה מיושן או לא רלוונטי. **א'** הוא ביטוי שמשמעותו לאבד את **ב'**.

תשובה (1): נשבר מטה לחמו : פרנסה. האם "נשבר מטה לחמו" משמעותו לאבד פרנסה? כן. הביטוי **"נשבר מטה לחמו"** משמעותו שאדם איבד את מקור **הפרנסה** שלו, בדיוק כפי שמי ש"**אבד עליו הכלח**" איבד את הרלוונטיות שלו.

תשובה (2): ניטל עוקצו : תפלות. האם "ניטל עוקצו" משמעותו לאבד תפלות? לא. **"ניטל עוקצו"** משמעותו שמהו איבד את החריפות או העוקץ שלו, לא את התפלות.

תשובה (3): הפיל עליו את חיתתו : שלווה. האם "הפיל עליו את חיתתו" משמעותו לאבד שלווה? לא. הביטוי משמעותו להפחיד משהו או להטיל עליו אימה, לגרום למישהו אחר לאבד את השלווה - זו פעולה אקטיבית, לא איבוד של משהו.

תשובה (4): סכר את פיו : התבטאות. האם "סכר את פיו" משמעותו לאבד התבטאות? לא בדיוק. הביטוי משמעותו בחר שלא להתבטא, לא איבד את יכולת ההתבטאות.

תשובה (1).

6. השאלה: הברה : אוצר מילים -

- היחס:** הברה היא יחידה קטנה המרכיבה מילה, ואוצר מילים הוא אוסף של מילים.
א' הוא רכיב של יחידת ביניים (מילה), ו-**ב'** הוא מכלול המורכב מיחידות הביניים הללו.
- תשובה (1):** תכונה : אופי. האם תכונה היא רכיב של יחידת ביניים ואופי הוא מכלול המורכב מהן? לא. **אופי** הוא בעצמו אוסף של **תכונות** רבות, אך אין כאן יחידת ביניים - התכונות מרכיבות ישירות את האופי.
- תשובה (2):** עלה : יער. האם עלה הוא רכיב של יחידת ביניים ויער הוא מכלול המורכב מהם? לא. יש כאן גורם ביניים (צמח), אך לצמחים יש מרכיבים נוספים מלבד עלים (גבעול, שורשים). לעומת זאת, הברה היא היחידה הבסיסית היחידה שממנה עשויה מילה.
- תשובה (3):** איבר : אוכלוסייה. האם איבר הוא רכיב של יחידת ביניים ואוכלוסייה היא מכלול המורכב מהם? כן. **איבר** הוא חלק מגוף אדם, ו**אוכלוסייה** היא אוסף של אנשים. כל המרכיבים בגוף הם איברים, בדיוק כפי שכל המרכיבים של מילה הם הברות.
- תשובה (4):** תו : מנגינה. האם תו הוא רכיב של יחידת ביניים ומנגינה היא מכלול המורכב מהם? לא. **תו** מרכיב ישירות את **המנגינה**, ללא יחידת ביניים - חסר כאן גורם הביניים.
- תשובה (3).**

הבנה והסקה (שאלות 7-17)

- 7. השאלה:** חברת תרופות פיתחה תרופה חדשה נגד שפעת וטענה שבמחקר שערכה, דיווחו 90% ממני שנטלו את התרופה על שיפור במצבם בתוך שבוע מיום שהחלו ליטול אותה. במאמר ביקורת טענה מומחית לשפעת כי אין בנתון הזה כדי ללמד שהתרופה יכולה לשפר ולו במעט את מצבם של חולי שפעת הנוטלים אותה. איזה מן הנתונים שלהלן יכול להיות הנתון שהמומחית הסתמכה עליו בביקורתה?
- פתרון:** חברת תרופות טוענת שתרופה חדשה יעילה כי 90% מנוטלי התרופה חשו שיפור תוך שבוע. המומחית טוענת שאין בנתון זה כדי להוכיח את יעילות התרופה. הביקורת הזו תהיה תקפה אם יש הסבר חלופי לשיפור שאינו קשור לתרופה.
- תשובה (1):** כל התרופות הקיימות לטיפול בשפעת מסייעות לכ-90% מהחולים בתוך שבוע לא נכון. נתון זה מראה שתרופות אחרות גם יעילות, אך אינו מערער על כך שהתרופה החדשה עובדת.
- תשובה (2):** 90% מהחולים בשפעת חשים שיפור במצבם בתוך שבוע גם אם אינם נוטלים תרופה כלשהי נכון. אם 90% מהחולים משתפרים ממילא תוך שבוע גם ללא תרופה, אז העובדה ש-90% השתפרו עם התרופה אינה מוכיחה דבר - ייתכן שהשיפור היה קורה בכל מקרה.
- תשובה (3):** השיפור במצבם של החולים שהשתתפו במחקר בא לידי ביטוי בירידת חום, ולא בהפחתת כאבים לא נכון. נתון זה מפרט את סוג השיפור, אך אינו מערער על יעילות התרופה.
- תשובה (4):** במחקר השתתפו רק חולים שגילם בין 18 ל-50, ואילו רוב החולים בשפעת הם בני פחות מ-18 או יותר מ-50.
- לא נכון. נתון זה מערער על מידת הייצוג של המחקר, אך לא פוגם בהסבר על עצם היעילות של התרופה.
- תשובה (2).**

8.

השאלה: איזו מהאמירות שלהלן היא המתאימה ביותר לבטא את הרעיון שבא לידי ביטוי באמירה "מי שנכווה ברותחין נזהר בצוננין".

פתרון: האמירה "מי שנכווה ברותחין נזהר בצוננין" משמעותה שמי שעבר חוויה שלילית מפתח זהירות יתר, אפילו במצבים שאינם מסוכנים באמת. האדם מכליל את הפחד מדבר מסוכן גם לדבר דומה אך לא מזיק.

תשובה (1): מי שעקצה אותו דבורה יפחד גם מזבוב

נכון. דבורה יכולה לעקוץ ולכאוב, אך זבוב אינו מסוכן כלל. מי שנעקץ על ידי דבורה מפתח פחד גם מזבוב - בדיוק כפי שמי שנכווה ממים רותחים נזהר גם ממים קרים.

תשובה (2): מי שעקץ אותו יתוש יפחד גם מדבורה

לא נכון. כאן היחס הפוך - יתוש פחות מסוכן מדבורה, ולפחד מדבורה לאחר עקיצת יתוש זה דווקא הגיוני, לא זהירות יתר.

תשובה (3): מי שעקצו אותו דבורים כמה פעמים בעבר יפחד מדבורה יותר ממי שנעקץ פעם אחת בלבד
לא נכון. זה עוסק בעוצמת הפחד מאותו דבר מסוכן בהתאם לתדירות החוויה, לא בהכללת הפחד לדבר לא מזיק.

תשובה (4): מי שכמעט עקצה אותו דבורה יפחד מנחיל דבורים יותר מכפי שפחד בעבר
לא נכון. זה עוסק בהגברת פחד מדבר מסוכן לאחר כמעט-פגיעה, לא בהכללה לדבר לא מזיק.

תשובה (1).

9.

השאלה: רבים מהעוסקים בתקשורת מסכימים כי _____ כלי ביטוי _____, חוקרים העוסקים במדע המדינה טוענים כי אמצעי ביטוי זה מייצג _____.

איזו מן הטענות הבאות נטענת בפסקה?

פתרון: המשפט מציג שתי עמדות - של אנשי תקשורת ושל חוקרי מדע המדינה - ביחס לאמצעי ביטוי מסוים. יש לזהות את מילת הקישור שמחברת בין שתי העמדות ואת ההיגיון הפנימי.

תשובה (1): ספרות תעמולה משמשת / לשלטון רודני / בדומה לכך / את קולם של המוני העם

המשפט המתקבל: רבים מהעוסקים בתקשורת מסכימים כי **ספרות תעמולה משמשת כלי ביטוי לשלטון רודני**. בדומה לכך, חוקרים העוסקים במדע המדינה טוענים כי אמצעי ביטוי זה מייצג **את קולם של המוני העם**.

בדיקה: "בדומה לכך" מציין דמיון בין העמדות, אולם אלו הטוענים כי ספרות תעמולה משמשת שלטון רודני אינם טוענים טענה הדומה למי שטוען שהיא מייצגת את קול המונים - יש כאן סתירה פנימית, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): העיתונות הפופולרית חיונית כ- / לכל שכבות הציבור / עם זאת / בפועל רק שכבות חברתיות המקורבות לשלטון

המשפט המתקבל: רבים מהעוסקים בתקשורת מסכימים כי **העיתונות הפופולרית חיונית ככלי ביטוי לכל שכבות הציבור**. עם זאת, חוקרים העוסקים במדע המדינה טוענים כי אמצעי ביטוי זה מייצג **בפועל רק שכבות חברתיות המקורבות לשלטון**.

בדיקה: נכון. אנשי תקשורת סבורים שהעיתונות הפופולרית חיונית ככלי ביטוי לכל שכבות הציבור. "עם זאת" מציין ניגוד - חוקרי מדע המדינה טוענים שבפועל היא מייצגת רק שכבות המקורבות לשלטון. מכיוון שמצאנו משפט הגיוני, ניתן לסמן תשובה זו ולהמשיך לשאלה הבאה.

תשובה (2).

10.

השאלה: המדינאי גילון עבר שינוי מפליג במרוצת חייו: בצעירותו _____ לבחון מחדש את השקפותיו ולשנותן, ואילו בבגרותו השקפותיו _____, והוא _____ להתבצר בעיקשות בנוסחאות מאובנות. אין פלא שנאמר עליו כי הוא נהפך _____.

פתרון: המשפט מתאר שינוי מפליג שעבר המדינאי במהלך חייו. יש לשים לב למילת הקישור "ואילו" המציינת ניגוד בין הצעירות לבגרות, ולמטאפורה בסוף המשפט שמסכמת את השינוי.

תשובה (1): מיאן בתוקף / המוצקות כאילו ניתכו לנוזל / הפסיק / מלבה זורמת לבזלת קשה

המשפט המתקבל: המדינאי גילון עבר שינוי מפליג במרוצת חייו: בצעירותו **מיאן בתוקף** לבחון מחדש את השקפותיו ולשנותן, ואילו בבגרותו השקפותיו **המוצקות כאילו ניתכו לנוזל**, והוא **הפסיק** להתבצר בעיקשות בנוסחאות מאובנות. אין פלא שנאמר עליו כי הוא נהפך **מלבה זורמת לבזלת קשה**.

בדיקה: אם בצעירותו סירב לבחון השקפות (נוקשה), ובבגרותו השקפותיו נמסו (גמיש) והפסיק להתבצר (גמיש), אז המטאפורה צריכה להיות מקשה לזורם, לא מזורם לקשה. המשפט אינו הגיוני, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (2): תמיד גילה נכונות / התקבעו / לא הוסיף / מלבה זורמת לבזלת קשה

המשפט המתקבל: המדינאי גילון עבר שינוי מפליג במרוצת חייו: בצעירותו **תמיד גילה נכונות** לבחון מחדש את השקפותיו ולשנותן, ואילו בבגרותו השקפותיו **התקבעו**, והוא **לא הוסיף** להתבצר בעיקשות בנוסחאות מאובנות. אין פלא שנאמר עליו כי הוא נהפך **מלבה זורמת לבזלת קשה**.

בדיקה: אם "לא הוסיף להתבצר" משמעו שהפסיק להתבצר, מה שמציין גמישות - אך המטאפורה מציינת מעבר מגמישות לנוקשות. המשפט אינו הגיוני, ולכן התשובה נפסלת.

תשובה (3): לא חדל / כאילו נקרשו / החל / מבזלת קשה ללבה זורמת

המשפט המתקבל: בצעירותו **לא חדל** לבחון מחדש את השקפותיו ולשנותן, ואילו בבגרותו השקפותיו **כאילו נקרשו**, והוא **החל** להתבצר בעיקשות בנוסחאות מאובנות. אין פלא שנאמר עליו כי הוא נהפך **מבזלת קשה ללבה זורמת**.

בדיקה: התיאור מציין שנעשה נוקשה יותר (נקרשו, החל להתבצר), אך המטאפורה מציינת מעבר מנוקשות לגמישות - סתירה. התשובה נפסלת.

תשובה (4): סירב / המוצקות כאילו ניתכו לנוזל / חדל / מבזלת קשה ללבה זורמת

המשפט המתקבל: בצעירותו **סירב** לבחון מחדש את השקפותיו ולשנותן, ואילו בבגרותו השקפותיו **המוצקות כאילו ניתכו לנוזל**, והוא **חדל** להתבצר בעיקשות בנוסחאות מאובנות. אין פלא שנאמר עליו כי הוא נהפך **מבזלת קשה ללבה זורמת**.

בדיקה: בצעירותו סירב לבחון השקפות (נוקשה), ובבגרותו השקפותיו המוצקות נמסו והוא חדל להתבצר (נעשה גמיש). המטאפורה "מבזלת קשה ללבה זורמת" מתארת בדיוק מעבר מנוקשות לגמישות. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4).

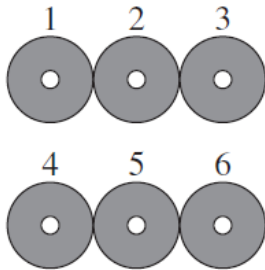
11. **השאלה:** _____ שכל מה שציון אמר עד עתה התברר כ_____ לחלוטין, דוד _____ שלא _____ ציון.
- פתרון:** המשפט מציג קשר לוגי בין מהימנות דבריו של ציון בעבר לבין יחסו של דוד אליו כעת. יש לזהות את מילת הקישור המתאימה (סיבה או ניגוד) ואת ההיגיון הפנימי.
- תשובה (1):** מכיוון / מדויק / אינו יכול / להטיל ספק בדבריו של _____
- המשפט המתקבל: **מכיוון** שכל מה שציון אמר עד עתה התברר כ**מדויק** לחלוטין, דוד **אינו יכול** שלא **להטיל ספק** בדבריו של ציון.
- בדיקה: מכיוון שכל מה שציון אמר התברר כמדויק, דוד אינו יכול שלא להטיל ספק בדבריו של ציון. "אינו יכול שלא להטיל ספק" משמעו שהוא חייב להטיל ספק - אך אם הכל מדויק, אין ממש סיבה להטיל ספק בדבריו. התשובה נפסלת.
- תשובה (2):** אף / מדויק / מרגיש שיש לו סיבות טובות / להטיל ספק בדבריו של _____
- המשפט המתקבל: **אף** שכל מה שציון אמר עד עתה התברר כ**מדויק** לחלוטין, דוד **מרגיש שיש לו סיבות טובות** שלא **להטיל ספק** בדבריו של ציון.
- בדיקה: אף שכל מה שציון אמר התברר כמדויק, דוד מרגיש שיש לו סיבות טובות שלא להטיל ספק. אם הכל מדויק, אז לא להטיל ספק זה טבעי - אין כאן ניגוד שמצדיק את "אף". התשובה נפסלת.
- תשובה (3):** אף / שגוי / אינו יכול / לבטוח ב_____
- המשפט המתקבל: **אף** שכל מה שציון אמר עד עתה התברר כ**שגוי** לחלוטין, דוד **אינו יכול** שלא **לבטוח** בציון.
- בדיקה: דוד אינו יכול שלא לבטוח בציון. "אף" מציין ניגוד, ו"אינו יכול שלא לבטוח" משמעו שהוא חייב לבטוח. למרות שכל דבריו של ציון שגויים, דוד עדיין חייב לבטוח בו. זה ניגוד הגיוני. קיבלנו תשובה נכונה.
- תשובה (3).**

12. **השאלה:** אריאל קרא בעיתון כי בכתבי עת מדעיים פורסמו עשרות מחקרים המצביעים על קשר בין שתייה מרובה של תה ורדים לבין הטבה בבריאות, ורק שני מחקרים שבהם לא נמצא קשר כזה. הוא הסיק מכך שאם ירבה בשתיית תה ורדים, תשתפר בריאותו.
- איזה מן הנתונים שלהלן **אינו מחליש** את מסקנת?
- פתרון:** אריאל קרא שעשרות מחקרים מצאו קשר בין שתיית תה ורדים להטבה בבריאות, ורק שני מחקרים לא מצאו קשר. הוא הסיק שאם ירבה בשתיית תה ורדים, בריאותו תשתפר. יש למצוא את הנתון שאינו מערער על מסקנה זו.
- תשובה (1):** חוקרים נוטים לגנוז מחקרים שלא הוכח בהם הקשר שביקשו למצוא מחליש. אם חוקרים מסתירים מחקרים שלא מצאו קשר, ייתכן שיש הרבה יותר משני מחקרים כאלה - והיחס שמצא בין המחקרים החיוביים לשליליים מטעה.
- תשובה (2):** את רוב המחקרים שבהם נמצא קשר בין שתיית התה לבין הטבה בבריאות מימנו יצרני תה ורדים, והדבר מעיב על אמינות המחקרים מחליש. מימון על ידי גורם מעוניין מעלה חשש להטיה במחקרים, ומערער על מהימנות התוצאות.
- תשובה (3):** המחקרים שלא נמצא בהם קשר בין שתיית התה לבין הטבה בבריאות התפרסמו בכתבי עת מהימנים יותר מאלה שבהם התפרסמו המחקרים שכן נמצא בהם קשר כזה מחליש. אם המחקרים שלא מצאו קשר פורסמו בכתבי עת מהימנים יותר, יש סיבה לתת להם משקל גדול יותר.
- תשובה (4):** המחקרים שלא נמצא בהם קשר בין שתיית התה לבין הטבה בבריאות נערכו לפני המחקרים שנמצא בהם קשר כזה אינו מחליש. סדר הזמנים שבו נערכו המחקרים אינו משפיע על מהימנותם או על תקפות תוצאותיהם.
- תשובה (4).**

שאלות 13-14 נוגעות לנתון הבא:

בקופסה שישה חרוזים - שלושה אדומים ושלושה צהובים.

13. **השאלה:** בעלי הקופסה קבעו כלל: בכל סידור של החרוזים, כל חרוז אדום צמוד לחרוז צהוב אחד בדיוק. ששת החרוזים מסודרים בשתי שורות נפרדות, ובכל אחת מהן שלושה חרוזים (ראו סרטוט).

באיזה מהמקומות הבאים **לא יכול** להימצא חרוז אדום?

פתרון: לאחר שקראנו את הכללים והבנו כי לפיהם כל חרוז אדום צמוד לחרוז צהוב אחד בדיוק, נפנה לתשובות ונבדוק מי מהתשובות אינה מקיימת את הכללים.
תשובה (1): 1.

אם יש חרוז אדום במקום 1, יתכן שלידו יש חרוז אחד צהוב ב-2 וחרוז אדום נוסף נמצא ב-3. לשורה התחתונה נותרו 2 כדורים צהובים ואחד אדום שעלינו למקם אותו במקום 4 או 6. מכיוון שראינו שחרוז אדום יכול להימצא במיקום 1, התשובה נפסלת.

2: (2) תשובה

אם יש חרוז אדום ב-2 אז לידו ב-1 או 3 יכול להיות רק חרוז צהוב אחד, אבל אז את המיקום הנותר תופש כדור אדום שאינו צמוד למקור צהוב אלא רק לכדור האדום במיקום 2, ואז לא מתקיים הכלל לפיו כל חרוז אדום צמוד לחרוז צהוב אחד בדיוק. זו התשובה הנכונה, ולכן אין צורך להמשיך ולבדוק את יתר התשובות.

תשובה (2).

14. **השאלה:** שינו את הכלל: מעתה, בכל סידור של החרוזים, כל חרוז אדום יהיה בדיוק בין שני חרוזים צהובים.

באיזה מבנה אפשר לסדר את ששת החרוזים כעת?

פיתרון: נעבור על התשובות ונבדוק מי מהן אפשרית.

תשובה (1): מעגל אחד

ניתן לסדר את החרוזים במעגל כך: צהוב-אדום-צהוב-אדום-צהוב-אדום. מכיוון שמצאנו מבנה אפשרי, אין צורך להמשיך ולבדוק את יתר התשובות. זו התשובה הנכונה.

תשובה (1).

15. **השאלה:** במאמר נכתב: "המתודה המדעית היא שיטה תיאורית בלבד: מטרתה לצבור ידע על העולם, אך מִידע זה עצמו אי אפשר להסיק שום חיוב מוסרי ושום איסור מוסרי. אם כן, אומנם אמת היא כי המצאות רבות, כמו ההנדסה הגנטית ופצצת האטום, לא היו באות לעולם אלמלא הישגי המדע; ברם אין הדבר מצדיק את הטענה שיש לייחס משנה תוקף לעמדתם של מדענים בדיון המוסרי על השימוש הראוי בהמצאות אלו."

איזו מהטענות הבאות מסכמת את הטיעון שבפסקה באופן הטוב ביותר?

פתרון: בפסקה נכתב שהמתודה המדעית היא "שיטה תיאורית בלבד" שמטרתה לצבור ידע, אך ממידע מדעי "אי אפשר להסיק שום חיוב מוסרי ושום איסור מוסרי". לכן, אף שהמצאות רבות לא היו באות לעולם ללא המדע, "אין הדבר מצדיק את הטענה שיש לייחס משנה תוקף לעמדתם של מדענים בדיון המוסרי."

תשובה (1): מכיוון שמדענים עוסקים בתיאור העולם, ולא בתורת המוסר, הם נוטים שלא להקנות לשיקולים מוסריים מקום מרכזי דיו בעבודתם.

לא נכון. הפסקה אינה עוסקת ביחס של מדענים לשיקולים מוסריים בעבודתם, אלא בשאלה האם יש לתת לעמדתם משקל מיוחד בדיונים מוסריים.

תשובה (2): לשאלה איזה שימוש יש לעשות בפיתוחים טכנולוגיים חדשים יש פנים מוסריים נוסף על הפנים המדעיים, ולפיכך אין להותירה בידי המדענים בלבד

לא נכון. הפסקה אינה טוענת שיש להוציא את המדענים מהדיון, אלא שאין לתת לעמדתם משקל מיוחד.

תשובה (3): אף שאי אפשר להסיק מסקנות מוסריות מידע מדעי, למדענים יש זכות להשתתף בהכרעה כיצד להשתמש בהמצאותיהם, וזאת מתוקף היותם פירות עבודתם

לא נכון. הפסקה טוענת בדיוק להפך - שהעובדה שההמצאות הן פרי עבודתם אינה מצדיקה מתן משקל מיוחד לעמדתם.

תשובה (4): אין סיבה שלעמדתם של אנשי מדע יהיה משקל מיוחד בדיון האתי הנוגע לשימוש בהמצאותיהם, שכן המדע והמוסר הם מערכות נפרדות זו מזו

כון. זהו סיכום מדויק של הטיעון: המדע והמוסר הם תחומים נפרדים, ולכן אין הצדקה לתת למדענים משקל מיוחד בדיונים מוסריים.

תשובה (4).

16. השאלה: היחס בין אורך הקמיצה לאורך האצבע המורה נראה חסר משמעות, אך מתברר שהוא יכול ללמד אותנו על ביצועיו הספורטיביים של האדם: מחקרים הראו שככל שלבני אדם יש קמיצה ארוכה יותר ביחס לאצבע המורה, כך הם נוטים להפגין ביצועים ספורטיביים טובים יותר. הסיבה לכך היא שיחס אורכי האצבעות מתואם עם רמת ההורמון טסטוסטרון בגוף, ורמה גבוהה של טסטוסטרון בגוף משפרת ביצועים ספורטיביים. מחקרים מאוחרים יותר הראו כי מה שגורם לקמיצה להיות ארוכה ביחס לאצבע המורה הוא חשיפה של האדם לרמה גבוהה של טסטוסטרון בעודו עובר ברחם אימו.

איזו מהטענות הבאות עולה מהפסקה?

פתרון: בפסקה נכתב שיחס אורכי האצבעות מתואם עם רמת הטסטוסטרון בגוף, ושרמה גבוהה של טסטוסטרון משפרת ביצועים ספורטיביים. כמו כן נכתב שהגורם לקמיצה להיות ארוכה ביחס לאצבע המורה הוא חשיפה לרמה גבוהה של טסטוסטרון בעודו עובר ברחם אימו.

תשובה (1): היחס בין אורך הקמיצה לאורך האצבע המורה של אדם יכול להשפיע על ביצועיו הספורטיביים לא נכון. הפסקה מציינת שיש מתאם (קורלציה) בין יחס האצבעות לביצועים, אך לא שהיחס משפיע על הביצועים. הטסטוסטרון הוא הגורם המשפיע, לא היחס עצמו.

תשובה (2): חשיפה לרמה גבוהה של טסטוסטרון ברחם קשורה לרמה גבוהה של טסטוסטרון בבגרות

כון. מהפסקה עולה ש: (א) יחס אורכי האצבעות מתואם עם רמת הטסטוסטרון בגוף, (ב) יחס זה נקבע על ידי חשיפה לטסטוסטרון ברחם. מכאן משתמע שחשיפה גבוהה לטסטוסטרון ברחם קשורה לרמה גבוהה של טסטוסטרון בבגרות.

תשובה (3): מחקרים מאוחרים ערערו על הקשר שנמצא בין יחס אורכי האצבעות לבין רמת הטסטוסטרון בבגרות לא נכון. המחקרים המאוחרים הוסיפו מידע על הגורם ליחס האצבעות, אך לא ערערו על הקשר שנמצא.

תשובה (4): אצל אנשים שנחשפו לרמה גבוהה של טסטוסטרון ברחם יחס אורכי האצבעות מתואם עם הביצועים הספורטיביים יותר מאצל אנשים אחרים

לא נכון. הפסקה אינה משווה את עוצמת המתאם בין קבוצות שונות.

תשובה (2).

17.

השאלה: כשאדם אומר שיש עשרים שקלים בכיסו, מדבריו משתמע לא רק שאומנם יש עשרים שקלים בכיסו, אלא גם שהוא עצמו מאמין בזה. לפיכך, אם האדם אומר זאת אף שהוא יודע שאין בכיסו דבר, הרי הוא יוצר אצל השומע שני רשמים מוטעים - וזאת אף ששיקר רק שקר אחד, שהרי לא אמר במפורש שהוא מאמין בדבריו.

איזו מן הטענות הבאות משתמעת מן הפסקה?

פתרון: בפסקה נכתב שכאשר אדם אומר טענה, משתמע ממנה שני דברים: (1) שהטענה נכונה, (2) שהוא עצמו מאמין בה. לפיכך, אם אדם משקר ביודעין, הוא יוצר שני רשמים מוטעים - אף ששיקר רק שקר אחד.

תשובה (1): אדם שטוען כי יש בכיסו עשרים שקלים אף שאין בכיסו דבר משקר שני שקרים

לא נכון. הפסקה אומרת במפורש שהוא "שיקר רק שקר אחד" אף שיצר שני רשמים מוטעים.

תשובה (2): אדם שטוען טענה שהוא מאמין שהיא אמיתית אינו יכול ליצור רושם מוטעה אצל השומע

לא נכון. אדם יכול להאמין בטעות שמהו נכון, ולכן ליצור רושם מוטעה לגבי עצם הטענה.

תשובה (3): אדם שטוען כי יש בכיסו עשרים שקלים אף שהוא מאמין כי זהו שקר יוצר שני רשמים מוטעים אצל השומע גם אם אומנם יש בכיסו עשרים שקלים אך הוא שכח זאת

לא נכון. במקרה זה הרושם על עצם הטענה (שיש 20 שקלים) הוא נכון, ורק הרושם שהוא מאמין בדבריו הוא מוטעה - סך הכל רושם מוטעה אחד.

תשובה (4): אדם שטוען טענה שהוא מאמין שהיא אמיתית אף שלמעשה אינה אמת יוצר אצל השומע רק רושם מוטעה אחד

נכון. אם אדם מאמין בכנות שטענתו נכונה אך היא שגויה, הרושם שהוא מאמין בדבריו הוא נכון, ורק הרושם על עצם הטענה הוא מוטעה.

תשובה (4).

הבנת הנקרא (שאלות 18-23)

18.

השאלה: מה נועדה להדגיש המילה "דווקא" שבשורה 10?

פתרון: המילה "דווקא" מדגישה את הניגוד בין טענתה של סולטגבר שבתקופת הרנסנס הטשטשו הגבולות בין בני האדם לבעלי החיים, לבין השערתו של סינגר המוזכרת קודם לכן, לפיה בתקופה זו שלטה פילוסופיה שהדגישה את ייחודיותו של האדם ויצרה חיץ מוחלט בינו לבין בעלי החיים.

תשובה (3): את הניגוד בין טענתה של סולטגבר לבין השערתו של סינגר

תשובה (3).

19.

השאלה: קלאדיו, משורר מתקופת הרנסנס, הרבה לשלב בשיריו דימויים התואמים את טענתה של סולסברי המוצגת בפסקה השנייה. איזו משורות השיר הבאות היא המתאימה ביותר להיות שורה הלקוחה משיריו?

פתרון: טענת סולסברי היא שבתקופת הרנסנס הטשטשו הגבולות בין בני האדם לבעלי חיים, ושבעלי חיים תוארו עם תכונות אנושיות ולהפך.

תשובה (1): האדם יושב, מהרהר, הנמר טורף ורץ מהר

לא נכון. זו הבחנה ברורה בין אדם לחיה, לא טשטוש.

תשובה (2): האדם בבית מסתתר, כי הנמר חזק יותר

לא נכון. זו הבחנה בין אדם לחיה לפי כוח.

תשובה (3): האדם בחרב מאס, כי איש הכנסייה עליו כעס

לא נכון. אין כאן כל התייחסות לבעלי חיים.

תשובה (4): האדם דוהר לארוחתו, והיונה בשובך בוכה

נכון. כאן מיוחסות לאדם תכונה של חיה (דוהר - כמו בהמה הממהרת לאכול) ולחיה תכונה אנושית (בכי) - טשטוש גבולות.

תשובה (4).

20.

השאלה: איזו מן הטענות הבאות משתמעת מדבריו של ארסמוס, המובאים בפסקה השלישית?

פתרון: בפסקה השלישית נכתב על ההומניסט ההולנדי אריסמוס שטען ש"יכולתו הלשונית של האדם היא מקור לאומללות ולסבל, וכי עיסוקו של האדם במדע מעיד דווקא על חיסרון: האדם נזקק למדע כדי לשרוד.

תשובה (4): דווקא התכונות הייחודיות לאדם הן בעוכריו

על פי אריסמוס, יכולתו הלשונית של האדם (תכונה ייחודית לאדם) היא מקור לאומללות ולסבל.

תשובה (4).

21.

השאלה: הפרודיה של ג'לי, הנזכרת בפסקה השלישית, באה לקרוא תיגר על התפיסה ש -

פתרון: בפסקה השלישית נכתב שג'ימבטיסטה ג'לי פרסם פרודיה על האגדה היוונית על מסעותיו של המלך אודיסאוס. ביצירתו של ג'לי מכשפה הופכת את בני לווייתו של אודיסאוס לחיות, ולאחר שאודיסאוס מציע להם לשוב להיות בני אדם, כל חיה מונה את יתרונות מינה החדש לעומת החסרונות שאפיינו את מצבה בעבר כבן אדם. רק הפיל משתכנע לבסוף לשוב להיות בן אדם. מהחיבור עולה תמונה אידיאלית של בעלי החיים, ולעומתה - ראייה קודרת למדי של מצב האדם.

תשובה (1): תבונתו של האדם היא מקור לאומללות ולסבל

לא נכון. הפרודיה אינה באה לקרוא תיגר על תפיסה זו, אלא דווקא תומכת בה.

תשובה (2): בין בני האדם ובין בעלי החיים יש גבול ברור

לא נכון. הפרודיה אינה עוסקת בשאלת הגבול בין אדם לחיה.

תשובה (3): בעלי החיים נבראו כדי לשרת את האדם

לא נכון. הפרודיה אינה מתמקדת בשאלת תכלית בריאת בעלי החיים.

תשובה (4): האדם הוא יצור עליון ביחס ליצורים האחרים

כן. בפרודיה החיות מסרבות לחזור להיות בני אדם כי הן מעדיפות את מצבן כחיות על פני מצב האדם. הפרודיה באה לקרוא תיגר על התפיסה לפיה האנושי הוא מעל החייתי או עדיף ממנו.

תשובה (4).

22.

השאלה: דברי לאונרדו דה-וינצ'י מובאים בפסקה הרביעית כדוגמה לטענה ש -

פתרון: בפסקה הרביעית מובאים דברי לאונרדו דה-וינצ'י שביקר את הצייד. יש לבדוק מהי הטענה הכללית שדבריו באים להדגים. הפסקה עוסקת בביקורת על ציד ועל יחס האדם לבעלי חיים, ומציגה את דברי לאונרדו כדוגמה לביקורת מסוג מסוים.

תשובה (1): בתקופת הרנסנס נעלמה הביקורת של הכנסייה על הצייד

לא נכון. דברי לאונרדו אינם מעידים על היעלמות ביקורת הכנסייה, אלא על קיומה של ביקורת מסוג אחר.

תשובה (2): בתקופת הרנסנס היו שחלקו על ביקורתה של הכנסייה על התנהגות האצילים

לא נכון. דברי לאונרדו אינם עוסקים בוויכוח עם הכנסייה או בהתנהגות האצילים.

תשובה (3): לא כל אנשי הרנסנס האמינו בתפיסתו של ארסמוס בנוגע לטבע האדם

לא נכון. דברי לאונרדו אינם מתייחסים לתפיסתו של ארסמוס.

תשובה (4): בתקופת הרנסנס הושמעה ביקורת על הצייד שלא נשענה על נימוקים דתיים.

נכון. לאונרדו דה-וינצ'י ביקר את הצייד מנימוקים שאינם דתיים - מנימוקים הומניסטיים או מוסריים הנוגעים ליחס לבעלי חיים. דבריו מובאים כדוגמה לכך שבתקופת הרנסנס הייתה ביקורת על הצייד שלא התבססה על עמדות הכנסייה.

תשובה (4).

23.

השאלה: איזו מן האפשרויות הבאות מתארת את מבנה הקטע בצורה הטובה ביותר?

פתרון: יש לבחור באפשרויות שמתארות את מבנה הקטע בצורה הטובה ביותר.

פסקה ראשונה - הצגת תופעה (ניצול חיות בידי בני אדם) והשערה לגביה מתקופת הרנסנס. זה מתאים לכל התשובות.

פסקה שנייה - פירוט ההשערה שהוצגה בפסקה השנייה ולוקחים אותה כמה צעדים קדימה: לא רק שהגבולות בין חיה לאדם מטושטשים, הייתה אפילו עליונה על האדם במובנים מסוימים.

פסקה שלישית - הצגת ממצאים היסטוריים המחזקים את הטענה הסותרת (אריסמוס, ג'לי).

פסקה רביעית - מציגה ביקורת על התופעה שהוצגה בפסקה הראשונה.

פסקה חמישית - הסברים אחרים לתופעה מנקודת מבט עכשווי.

כעת נבדוק את התשובות

תשובה (1): תיאור תופעה היסטורית והסבר לתופעה ← הסבר חדש לתופעה וממצא היסטורי המחזק אותו ← טענה הסותרת את ההשערות הקודמות והצעת הסבר אחר לתופעה

נפסלת. על פי תשובה זו, ההשערה הראשונה (של סינגר) וגם ההשערות שהגיעו לאחר מכן (של סולטגבר) נסתרות בקטע. אולם הטענות שמגיעו לאחר טענתו של סינגר אינן נסתרות בקטע.

תשובה (2): תיאור תופעה היסטורית והסבר לתופעה ← הסברים חדשים לתופעה ← ביסוס ההסברים החדשים על ממצאים היסטוריים ← טענה המבטלת את כל ההסברים והצעת הסבר אחר לתופעה

נפסלת. לאחר ההשערה, לא מוצגים הסברים חדשים לתופעה. הסברים לתופעה מוצגים רק בסוף, בפסקה החמישית.

תשובה (3): תיאור תופעה היסטורית והסבר לתופעה ← טענות הסותרות את ההסבר וממצאים המחזקים כל אחת מהן ← הסברים אחרים לתופעה

מתאימה בדיוק למבנה שתיארנו. עבור כל טענה שסותרת את ההסבר של סינגר, אכן מוצגים ממצאים היסטוריים. לכן זו התשובה הנכונה.

תשובה (4): תיאור תופעה היסטורית והסבר לתופעה ← טענה הסותרת את ההסבר ← טענות היסטוריות הסותרות את ההסבר ואת הטענה גם יחד ← טענה בת ימינו המתיישבת עם הטענות ההיסטוריות והסבר חדש לתופעה.

לא מתאימה. על פי החלק השלישי בתשובה זו, הטענה שסותרת את ההסבר (כלומר הטענה של סולטגבר) נסתרת גם היא. אך בטקסט טענתה של סולטגבר אינה נסתרת.

תשובה (3).